

REFORMA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR DIN MOLDOVA

HIGHER EDUCATION REFORM IN MOLDOVA

*Lucia ȘCHIOPU, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Lucia ȘCHIOPU, associate professor
SPU „Ion Creangă” Chișinău
ORCID- 0000-0001-8342-1385
schiopu.lucia@upsc.md*

CZU: 378.091(478)

DOI: 10.46727/c.emc-2023.p29-32

Abstract: *The reform of higher education in Moldova is the main topic of this article, which highlights the necessity of organizational adjustments to higher education's internal structure, external organizational structure, and strategic planning in Moldovan higher education institutions. In order for the state to set up a well-organized and coordinated system for university governance, higher education policy needs to shift from management to governance. The allocation of decision-making authority, which includes three components: the system level, the institutional level, and the fundamental academic organization, is the main issue with higher education governance in Moldova.*

Key words: *strategic planning, university governance mechanism, academic organization.*

Sistemul superior de învățământ din Moldova trebuie să parcurgă o serie de transformări cum ar fi educația postmodernă, educația cooperativă (combinarea *educației* la clasă și a experienței de lucru), educația ecologică și educația inovatoare.

Reforma învățământului superior din Moldova pune accent pe nevoia de ajustare organizațională a structurii interne a învățământului superior, nevoia de ajustare a structurii organizatorice externe a învățământului superior și nevoia de ajustare a planificării strategice în instituțiile de învățământ superior din Moldova. Trebuie luate în considerație numeroase măsuri ce țin de trecerea de la ierarhizarea în facultăți la stabilirea unui sistem de fuziuni de colegii și construirea campusurilor universitare. Este nevoie de o schimbare de la management la guvernare în politica învățământului superior ca statul să instituie un mecanism de guvernare universitar coordonat și bine structurat.

Problema centrală a guvernării învățământului superior din Moldova este distribuirea puterii de luare a deciziilor [9], care are 3 aspecte: nivelul sistemului, nivelul instituțional, organizarea academică de bază. Pot fi subliniate 10 direcții de guvernare a învățământului superior:

- separarea politicilor și sistemului educațional,
- responsabilitatea socială,
- ierarhizarea administrativă,
- structura de guvernare corporativă,
- constituirea consiliului de administrație al universității,
- mecanismul de selectare a rectorului universității,
- structura organizațională internă,
- autonomia organizării academice de bază,
- puterea academică și constituirea cartei universitare.

Analizând situația geopolitică din țară necesită ajustare următoarele pârghii: rolul guvernului și modalitatea de guvernare, legislația națională și reglementările cu privire la funcționarea sistemului de învățământ superior, stabilirea unui sistem universitar modern, asigurarea protecției datelor confidențiale, facultate independentă și libertate de gândire, participarea activă la proiecte internaționale și internaționalizarea universităților reprezentate de schimburi bidirecționale de profesori și studenți, cooperare internațională etc.

Documentele de politici educaționale precum: Declarația de la Bologna (1999) a creat un Spațiu Comun al Învățământului Superior în Europa; Convenția de la Lisabona (1997) a creat o Europă a cunoașterii și recunoașterii internaționale a diplomelor și calificărilor; Procesul Bologna (2003)-utilizarea sistemului de credite de studiu transferabile (ECTS) armonizează structurile sistemelor de învățământ superior la nivel european cu un accent pe dimensiunea de asigurare a calității. Primele ședințe de lucru ale miniștrilor educației au avut loc la Praga (2001), la Berlin (2003) și Bergen în 2005, și care în final au aprobat „Standarde și Direcții de acțiune pentru asigurarea calității în cadrul EHEA”¹ drept cadru de referință pentru toate universitățile europene, ca mai târziu în anul 2015, la Erevan, acestea să fie reconceptualizate și aprobate. La Berlin, în 2003, a fost adoptată o direcție nouă de acțiune a procesului Bologna - realizarea sinergiei educație- cercetare (rolul cheie al programelor de doctorat) dintre Spațiul European Comun al Învățământului Superior și a celui de cercetare (EHEA ERA).

Acțiunile de reformare a învățământului superior din Republica Moldova sunt focalizate pe:

- organizarea și desfășurarea învățământului superior pe nivelele: licență, master, doctorat;
- monitorizarea sistemului European de Credite Transferabile (ECTS);
- întocmirea suplimentului la Diplomă de model european;
- asigurarea calității procesului de învățământ pe parcursul semestrelor academice;
- constituirea de structuri/ unități instituționale de management al calității;
- organizarea și monitorizarea stagiilor de practică;
- elaborarea curricula universitară.

Implementarea ciclului I (studiile superioare de licență au început în 2005) s-a focusat pe elaborarea:

- Nomenclatorului pe domenii de formare profesională și specialități;
- Planului- cadru pentru studii superioare de licență, master, doctorat;
- Ghidului de implementare a Sistemului Național de credite transferabile,
- Suplimentului la diploma de studii de licență etc.

În anul 2009 a fost demarat ciclul II (master), care este susținut de paliera profesională și teoretico-aplicativă. Conform legislației naționale accesul la studii de master este facilitat și încurajat de stat or absolventul programului de licență poate beneficia de programul de master dorit conform specializării.

Studiile superioare de doctorat (ciclul 3) prevăd organizarea școlilor doctorale ca structuri finanțate de instituția de învățământ superior. În acest scop a fost creat o entitate relativ nouă, Consiliu Științific, cu un președinte ales prin concurs care are responsabilitatea de a elabora strategia de cercetare instituțională.

Odată cu trecerea la o nouă paradigmă educațională în învățământul superior au apărut un șir de probleme cum ar fi: calitatea predării; modalitatea livrării conținutului de către cadrele didactice; elaborarea programelor de studii de licență și master; relația dintre calitate și cantitate; atragerea studenților în sistemul național de educație; racordarea pe orizontală dintre obiective- competențe-finalități; evaluarea rezultatelor; integrarea pe piața educațională și a muncii.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 191 din 22.04.2015 a fost aprobat *Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional*[2], și a fost posibilă constituirea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP), care a elaborat metodologia și standardele de referință în asigurarea calității instituționale, a programelor de studii în învățământul superior și liniile directorii de asigurare a calității în Spațiul European al Învățământului Superior. Universitatea plasează accent pe activitățile de cercetare inovare în contextul parteneriatelor internaționale și cooperărilor pe plan extern, mobilităților academice pentru studenți și cadre didactice.

Internaționalizarea este un fenomen cu o creștere vădită pentru toate instituțiile de învățământ superior, care pune accent pe ocuparea pozițiilor de top pe piața educațională, crearea arenei de studiu pentru studenții străini, oferirea oportunităților de finanțare pentru studenții internaționali, oferirea

---

¹ "The European Higher Education Area- Achieving the Goals", Communiqué of the Conference of European Ministers responsible for Higher Education, Bergen, 19- 20.05.2005.

șanselor de integrare a migranților intelectuali, crearea condițiilor favorabile pentru cooperarea științifică, crearea șanselor egale pentru participări în mobilități, stagii, conferințe, tabere de vară, portalurile online de promovare a ofertei educaționale, târgurile universitare etc.

Un punct forte a reformei învățământului superior din Moldova este acordarea autonomiei universitare, care este un cadru legal în care actanții educaționali își manifestă libertățile academice legate de predare, învățare, evaluare, cercetare, livrare a cunoștințelor în condiții de autoconducere și consolidarea acestora în instituțiile de învățământ superior.

Autonomia universitară este factorul de succes și relevă următoarele directive:

- autonomia organizațională este exprimată prin libertatea de a- și stabili structura, relațiile ierarhice și responsabilitatea față de misiunea instituției;
- autonomia resurselor umane este exprimată prin recrutări, gestionarea salariilor, promovărilor independente;
- autonomia academică este legată de gestionarea academică, cursuri, acumulare de credite, mobilități;
- autonomia financiară este legată de gestionarea veniturilor și cheltuielilor.

Pentru implementarea autonomiei a fost creat Consiliul de Dezvoltare Strategică și Instituțională (CDSI), organism de tip consiliu, alcătuit din 9 membri (ce vin din exterior din domenii economice și juridice), monitorizează problemele financiare (cum ar fi gestionarea veniturilor, contractelor de arendă), academice (elaborarea de programe noi) și de personal, și monitorizează procesul de alegere a rectorului.

Programul de Dezvoltare Strategică al Ministerului Educației este un document central de planificare managerială, care nominalizează misiunea, obiectivele, principalele priorități și prerogative pe termen lung și mediu ale ministerului și se face răspunzător de alcătuirea și înaintarea politicilor în următoarele domenii: învățământ preșcolar, învățământ primar și gimnazial, învățământ liceal, învățământ special, învățământ extrașcolar, învățământ vocațional/ tehnic, învățământ superior și postuniversitar, învățământ pentru adulți. De asemenea acest Program este responsabil de dezvoltarea relațiilor internaționale în contextul educației, integrarea tehnologiilor informaționale și resurselor educaționale digitale on-line, monitorizarea procesului de formare a cadrelor didactice și manageriale, încurajarea promovării cercetării academice în incinta instituției de învățământ superior, monitorizarea procesului de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ². Direcția învățământ superior are misiunea de:

- elaborare a documentelor de politici în domeniul învățământului superior și asigurarea concordanței acestora cu concepțiile, strategiile, programele și planurile naționale din domeniile de competență ale direcției, precum și cu recomandările la nivel european;
- coordonare a activităților instituțiilor de învățământ superior, indiferent de subordonare și forma de proprietate pentru a reglementa documente de politici în domeniul formării profesionale inițiale la nivel de învățământ superior, acte legislative și normative (proiecte de legi, hotărâri de Guvern, regulamente, recomandări, ghiduri, ordine, dispoziții etc.) pentru învățământul superior;
- implementarea obiectivelor Procesului de la Bologna, notelor informative în baza evaluării instituțiilor de învățământ superior (avize, rapoarte, date statistice). Funcțiile Ministerului Educației și Cercetării a Republicii Moldova vizavi de instituția de învățământ superior includ: elaborarea politicilor și planificarea reformei, dezvoltarea învățământului superior, planificarea și coordonarea managementului învățământului superior, dezvoltarea standardelor pentru înființarea instituțiilor de învățământ superior, metodologia de evaluare a instituțiilor superioare de învățământ, gestionarea cheltuielilor generale ale învățământului superior, gestionarea facultăților și a personalului, admiterea studenților și angajarea absolvenților, planificarea cercetării, stabilirea politicii de cooperare internațională și furnizarea de politici cu privire la diplome și recunoașterea diplomelor.

---

² Colegiul Ministerului Educației, H. G. Nr. 3.1 din 23.12.2011, Programul de dezvoltare strategică al ministerului educației pentru anii 2012- 2014.

Rectorul este reprezentantul legal al instituției de învățământ superior și își asumă responsabilitatea generală pentru organizarea calitativă și eficientă a procesului de livrare a cunoștințelor, predare, cercetare și afaceri administrative cu următoarele atribuții:

- să elaboreze planurile de dezvoltare,
- să formuleze reguli și reglementări specifice, planuri de lucru anuale și să se ocupe de punerea lor în aplicare,
- să monitorizeze parteneriate de cercetare, servicii și educație moral-ideologică,
- să elaboreze planuri de structură internă,
- să nominalizeze candidați pentru vicepreședinție,
- să numească sau revoce șefi ai departamentelor instituției,
- să numească sau revoce profesori sau alți membri ai personalului academic,
- să administreze treburile academice ale studenților,
- să întocmească și implementeze bugetul fiscal anual,
- să apere, protejeze drepturile și interesele legale ale instituției.

Consiliul academic este responsabil pentru afacerile academice, cum ar fi disciplinele și specializările care urmează a fi oferite, planurile educaționale și de cercetare, precum și evaluarea rezultatelor predării și cercetării, garantează gestionarea și supravegherea democratică a instituției și protejează drepturile și intrările lor legale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. CHAN, K. Y.; DRASGOW, F. Toward a theory of individual differences and leadership: Understanding the motivation to lead. *Journal of Applied Psychology*, 86, 2001: 481–498. ISSN: 0021-9010.
2. HG nr. 191 HG nr.191 din 22.04.2015. Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional
3. KATZ, R. Skills of an effective administrator. *Harvard Business Review*, 33(1), 33-42, 1955. ISSN: 0017-8012.
4. KEYTON, J. Communication in Organizations. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, Vol. 4, 2017, pp. 501- 526. ISSN: 23270608.
5. MARGA, A. *Profilul și reforma universității Clujene – discursuri rectorale*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2005. 244 p. ISBN 978-973-595-249-5
6. McPHEE, R. D.; ZAUG P. Organizational theory, organizational communication, organizational knowledge, and problematic integration. *Journal of Communication*, 51, 2001:574–91. ISSN 0021-9916.
7. NECULAU, A. (coord.) *Câmpul universitar și actorii săi*. Iași: Polirom, 1997.
8. Programul de dezvoltare strategică al ministerului educației pentru anii 2012-2014, Hot. Guvern, Aprobat prin hotărârea Colegiului Ministerului Educației nr. 3.1 din 23. 12.2011.
9. ZHU, C.; ZAYIM- KURTAY, M. *University Governance and Academic Leadership in The EU and China*. IGI Global, 2019. 369 p. ISBN: 9781522574415.